

L'Esquella de la Torratxa

30 cts.

Es un inconvenient una cigarreta que es consumeixi amb rapidesa, sense donar temps de assaborir-la. Es malgasta el tabac inútilment, les cendres cauen amb facilitat damunt del vestit del fumador, damunt la taula de treball, etc.

Es un inconvenient una cigarreta que s'apagui amb freqüència, havent d'encendre-la diverses vegades. Produeix cendres negres, i el tabac perd bona part dels seus sabor i aroma.

Aquets defectes queden eliminats empleant el **paper de fumar** aquestes raons que ha sigut el més ben acollit pels

SMOKING

de combustió lenta, sabor agradós, molt resistent i fi. Es per

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Periodic humoristic

PREUS DE SUSCRIPCIÓ: Estranger 5 pessetes FORA DE BARCELONA: Espanya, 3 pessetes

CEMENTIRI "STREET"

Una de les coses que més m'ha agradat veure quan he arribat a un poble desconegut per a mi, ha estat el cementiri. Cregueu que és una de les coses que més impressió m'han fet. M'agraden aquests cementiris nets i petits de la costa brava catalana, els quals tenen unes parets blanques i netes i un xiprer retallat que apar enganxat al cel; m'agraden aquests cementiris prop de França, dins de la nostra Catalunya liberal, els quals tenen un cementiri civil, de vegades més gran que la part catòlica i que donen idea dels sentiments federals de l'Empordà; m'agraden aquests cementiris menuts i nets, recolzats vora mar i on hi reposen els ossos dels vells mariners, pescadors o pagesos de la nostra contrada empordanesa.

També m'agrada el cementiri Vell de Barcelona, que té com una mena de color d'estampa antiga. Fa l'efecte de què és l'ossari del segle XIX. Té aquest suau perfum romàntic de la Barcelona aventurera i inquieta dels Camps Elisis, del Passeig de la Muralla, dels veterans de la guerra d'Àfrica, de les lluites civils, de les execucions davant del teatre "Principal". Hi entreu i us fa l'efecte de què sentiu farum de dolços menestrals i d'anissos, de perfums casolans... Sembla un cementiri fet de rissos d'enamorades; que no us recordeu aquells paisatges que es feien amb cabell de noia jove o de morta estimada?

També m'agrada, per exemple, aquell cementiri de Saint-Ouen, a París, que més que cementiri sembla una parada de bric-a-brac. No hi ha pisos. Tots els morts tenen el seu tros de terra i estan separats per unes baranes.

Hi ha, al costat d'un sabater, la tomba d'un gitano. Allà, els gitanos porten el mort, o l'enterren, amb una o unes ampolles de vi, per a què la caminada a l'altre món no li sigui fatigosa. Hi ha gitano que té al seu costat una ampolla de xampany *extra-dry*... Es un cementiri estrany i barroc. Al costat de Saint-Ouen hi ha els Encants parisiens. Doncs, bé: fa l'efecte que no hi hagi cap diferència. De què, el cementiri, amb els seus cadàvers tronats, sigui una continuació de les desferres i draps que sembla mentida que s'exposin per a vendre i que hi hagi gent que els compri.

També m'agrada aquell cementiri jueu de Tetuà que té una poesia lírica magnífica. Els jueus, tan combatuts per tot arreu, i que tenen en mi un dels admiradors més entusiastes, senten per la mort i pels efectes escenogràfics de la mort un gran respecte. Del cementiri en fan un santuari, recollit i poètic. Hi ha versos i poemes, hi ha flors i records, però no a la manera catòlica peninsular, sinó d'una manera especial i acurada. Són gent que porten el culte a la mort d'una manera extremada i saben portar un respecte auster a tot ésser que se'n va.

També m'agrada aquell cementiri moro de Beni-buflah, on els moros hi van a resar totes les tardes i serveixen cada mort una mena d'ermita. Allà, asseguts a terra, amb un rosari, es passen hores resant i resant, com volent-se'n desfer de l'esperit de la terra i anar-se'n a l'altre, o creure's que ja són a l'altre...

També m'agrada...

Ara, el cementiri que no m'ha agradat mai, és aquesta mena de Sant Gervasi de Cassoles, cursilet i poca-solta, amb torretes i "villas", acàcies tuberculosos, xalets de crocant i cabell d'àngel; aquest cementiri de "nou-ric" i fascigós, amb jardinetes i escultures estretes de pit, que cau darrera de Montjuich i que es veu en venir d'Amèrica, sinó, no anem tan lluny, en venir de Palma de Mallorca que obre als ulls del viatger la porta de Barcelona per a porta de la mort.

FRANCESC MADRIL

ELS NOMS

Es molt corrent que a aquells que duen noms que poden ésser també de dona, com Trinitat i Montserrat (deixem apart un senyor madrileny que coneixem que es diu Mercè), se'ls prengui sovint per dones. Molts d'ells han viscut escenes que són de vodevil.

Però a un home ben conegut li passà un cas semblant, malgrat dir-se un nom ben masculí. Es el distingit veterinari i professor senyor Màrtir Rossell i Vilà. El senyor Rossell i Vilà es diu Màrtir; aquest nom no li agrada gens i l'home se l'amaga sempre: es signa M. Rossell i Vilà.

Un dia anà a prendre pasatge per a un viatge a Mallorca. Li despatxaren el bitllet; l'encarregat li demanà el nom:

—Rossell i Vilà.

—El nom, senyor.

M. Rossell i Vilà.

—Quin nom ha dit?

—Simplement, M.

—Com?

—M.

—...?

—Sí, no sé perquè li extranya tant: M.

En Rossell i Vilà marxà. Al vespre, havent sopat, es quedà a coberta a fumar el cigar. Després, se n'anà cap a la seva cambra.

Obre la porta, i de dins del camarot surten uns xisclers. Què havia passat?

L'havien destinat a una cambra per a dones. L'home que li despatxà el bitllet escrigué:

Emma Rossell i Vilà.

I a l'instant que l'il·lustre home obrí el seu quartet, s'estaven despullant... dues monges!

DE LA INOPORTUNITAT

"Virai" és un home que no va al teatre amb massa freqüència. I és que el teatre, avui, no interessa a "Virai". Però l'altre dia va deixar-se temptar. Estrenava l'Avelí Artís i "Virai" té un bon record d'algunes comèdies d'aquest autor estimabilíssim.

"Virai", doncs, va assistir a una nova estrena d'Avelí Artís. Els cinc sentits. Comèdia digna de consideració és aquesta, que conté innegables bel·leses. "Virai" va sortir satisfet de l'obra.

En canvi, no sortí satisfet de l'autor. L'autor d'Els cinc sentits creu "Virai" que no és un home sincer. Ni un home oportú.

Aquestes paraules necessiten una explicació. Veus aquí l'explicació:

En acabar l'obra, el públic—o la claque—, com és ja costum, féu parlar a l'autor, el senyor Avelí Artís. I el senyor Avelí Artís, molt enfadat, digué que aquesta costum estúpida de fer parlar els autors s'ha d'acabar, que el

nostre teatre ha d'estar per damunt d'aquestes misèries, i que ell, el senyor Artís, era l'última vegada que parlava.

Això ho digué amb un gest atrabiliari, biliós i malcarat. Amb aquest motiu, i de passada, recordem-li a l'autor d'Els cinc sentits, el senyor Avelí Artís, que, segons contem, Bonaparte prenia lliçons de Talma per a representar bé el paper d'emperador. El senyor Avelí Artís, l'autor d'Els cinc sentits—i d'altres comèdies estimabilíssimes—, ha de prendre lliçons per a representar davant del públic el paper d'home pacífic.

Altrament, aquesta costum de fer parlar els autors en dies d'estrena, quan no és cosa de la claque, a "Virai" li sembla perfectament bé. Es senyal d'entusiasme, de satisfacció, de què l'obra ha agradat. Aquest entusiasme convé no deixar-lo apagar, senyor Artís. Es bo, és sa, es convenient per a tots, autors i empresaris, aquest entusiasme.

Tots els autors, tots, sense excepció, si són sincers, diran que estan satisfets de què el públic els faci parlar, no per vanitat, sinó perquè aquesta costum indica clarament l'èxit.

Ara bé, "Virai" comprèn perfectament que el senyor Avelí Artís opini d'una altra manera. El que no es comprèn és que escollís una ocasió tan poc oportuna per a manifestar les seves opinions. No és massa gentil ni massa polític pagar el, desig d'oír parlar a l'autor amb uns quants renecs condemnatoris d'aquesta costum. Quan es creu que el parlar es una cosa cursi o poca solta, o com vulgui qualificar-ho el senyor Artís, el millor és no parlar.

Deia el senyor Artís, a més, i per acabar-ho d'adobar: Home, és clar! Els maquinistes i els pintors a vegades també són persones.

Moltes vegades en són més que l'autor.

VIRAI

LA POR AL RIDICUL

Devora certa mitja nit, el cadàver del senyor Joaquim Galiana es reviscolà i tornà novament a la vida. Eixí que fou de la gola de llop del nínxol, empenyé la ruta més dreturera que menava a Sant Gervasi. Joaquim Galiana era un home d'uns cinquanta anys, baix, rodanxó, certament català i amullerat; ara caminava tot encongí, els braços en anàrquic pengim-penjam, l'esguard inundat de benaurança i un botre àgil de despertador en el cor; el rostre, extraordinàriament inhospitalari, esclatava en una rialla plena de celestial inconsciència.

El record del seu frac solemne serà sempre lligat al record d'una medalla conquistada en una institució de pau triplicada; aquesta indumentària, ara encuriosia els ociosos viants de darrera hora i, també, els aparellats funcionaris: aquests, instintivament, assajaven una salutació no exempta de graciós respecte. Un cop arribat a la seva torreta de Sant Gervasi, Joaquim Galiana esclafí en un somriure feixuc, si és no és melangiós. Vibrava d'ansietat; tanta alegria l'aclaparava, però una força desconeguda que li pujava de dintre l'empenyia a perseverar en el camí emprès: tanmateix, el tornar endarrera li hauria vingut més costa amunt.

Adhuc s'atreví a descansar en aquell petit esglaó de la

REFLEXIONS DE DON JOAN

—Diuen que el Tenorio ha fet víctimes! Més n'ha fet la Plaça de Catalunya!

LES CADENES MATRIMONIALS

—Després de l'enterrament, vindràs als "toros"?

—No puc; la dona no em deixa ni a sol ni a "sombra".

llinda, el record del qual tantes coses li suggeria: ell havia vist totes les seves arribades a deshora i els mecanismes que semblant cosa comportava, tals com el deslliurament de les sabates grinyolaires i les mil i una filigranes per a recèixer en la insensibilització del pany xiscladís de la porta.

Com que a un cadàver tot li és glòria, ell s'entaforà per les parets de totes les cambres, aturant-se de tant en tant a resseguir els efectes que li recordaven quelcom d'odiós o de plaent. Féu cap a la saleta del piano; allà, el seu esguard quedà inundat en una mar tempestuosa d'interrogacions, en descobrir, damunt del piano confeccionador dels sons més malvolents daquest món—amb quina punta d'encís els recordava, ara!—el retrat d'un galant minyó, el rostre del qual li era completament desconegut. S'hi atansà: en un angle del retrat, la mà folla de la seva dona hi havia escrit aquestes paraules significatives: "Tota la vida en tu, Ramona Portusach". Passant per alt la mala lletra i la pitjor ortografia, Joaquim Galiana s'abocà cinemàtogràficament al sac sense fons dels records; però tot fou debades. El fet indiscutible, la veritat única, era que la seva dona havia gaudit clandestinament de sucursal d'home; breu: la seva esposa l'havia posat en el més baix de tots els ridículs.

Aquella situació esdevenia molt delicada. Què havia de fer? Què no havia de fer? Fet i fet, però, potser el millor era...

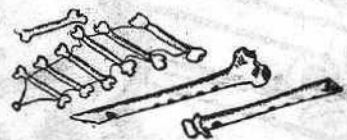
Quines coses es contaren referent a l'assassinat de la vídua de Joaquim Galiana! Com és de raonable suposar, els confeccionadors de periòdics digueren tot allò que es diu en semblants casos i encara molt més; sembla, però, que l'excessiva imaginació de llurs llegidors no fou satisfeta abastament.

Pel seu costat, el ram policíac treballava amb la pressió habitual en ell. Es evident que l'únic indici per a aclarir el misteri, era aquell retrat de damunt el piano; ben

aviat, els quarterets de policia s'emplenaren fins a sobreixir de minyons, els rostres dels quals tenien quelcom de les característiques del rostre mig asiàtic del retrat; aquest, però, no podia confondre's amb cap d'aquells.

I era que Rodolf Valentino, per dissort de donzelles autènticament somniadores, no havia deixat parió.

FELIU DEDÉU

ANECDOTES AGONIQUES

En Giralt, botiguer, es posà malalt, tan greu, que el metge ja li donà el passaport.

Ell, home ben educat, i com que estimava els seus, cridà la seva muller, la qual es trobava a la mateixa cambra, per acomiadar-se'n:

—Què vols?—respongué ella—. Ja sóc aquí.

—I En Felip?

—Sóc aquí!—respongué el xicot, que era el fill més gran.

—I En Pere?

—Sóc aquí!—respongué el noi mitjà.

—I En Lluís, on és?

—Sóc aquí!—va respondre el més petit.

—Doncs, si tots sou aquí, qui hi ha a la botiga?

La vida del taverner Baldiri transcorria com una seda. Però, com que ja era vell, li arribà la seva hora. Pocs moments abans de morir, cridà els seus fills i els hi va dir:

—Jo me'n vaig per a no tornar-vos a veure mai més. Cuideu com jo he cuidat la nostra "bodega". Abans de morir, però, vull dir-vos un secret. Encara que vosaltres no n'hagueu begut mai, de vi també se'n fa de raïm.

LITERATURA

FRUITA DEL TEMPS!

Bé, ja som a Tots Sants! Ja som arribats enguany a la diada fúnebre i grisa, en la qual hom s'enfita de castanyes i panelllets, mentre per aquests escenaris torna el *eterno don Juan* a fastiguejar-nos (com fan, també, certes persones que jo conec) amb llurs "fanfarronerías".

Tant si fa fred com no, Tots Sants és la diada que obre pas a l'hivern. Encara que no fos més que per això, cal parlar-ne. Tant si fa fred com no, eixiran dels armaris els abrics annats, les pells... de pell de conill, els vestits *interiores*, amorosament sargits, i els barrets tous, allargada llur vida per obra i gràcia de la "Tintoreria Francesa". Tant si fa fred com no, no mancarà algú que el darrer jorn d'octubre us digui:

—Encara avui fa bon temps! Demà, demà, farà fred!

I, en fi, faci el temps que vulgui, per Tots Sants veureu la gent—farcells, farcelllets i farcellassos i nassos color d'albergínia—eixint uns d'oïr un cop més els ripis d'En Zorrilla, i altres fent cua davant els llocs de les castanyeres...

Tots Sants és tota una diada. Una diada, trista, fúnebre silenciosa, de cel ennuvolat i dringar de campanes; una diada de *mal agüero*, si voleu..., però és una diada. Ho és tant com Nadal, com Any Nou, com Snt Joan, i per això té també, no mancava més!, la seva poesia. Una poesia que no té res de riallera, d'àgil, de joiosa, de "poètica"; una poesia on no hi té res a veure el sol, la lluna, les estrelles, la verdor dels camps ni les cuques de llum... Més ben dit: en té dues de poesies. En la una, tot és macabre, amb força nombre e cranis pelats, tibies i sepulcres i cementiris i *siemprevivas* i... etcètera, etc.; l'altra, la *donjuanesca*, la qual va néixer, potser, en la diada de Tots Sants a sota d'un bolet, és una corrupció—fills meus, figureu-vos el que serà! — de les famoses "estirades" del *burlador de Sevilla*.

Figureu-vos si en tindrà de poesia aquesta diada freda, però que en els teatres hom s'hi ofega; trista, però esperada amb notòria frisança de castanyes i panelllets; diada, aquesta, en què hom a voltes se sent *Don Juan* i tan poc respectuós com ell envers els pobres difunts (*Alsòs, fantasmas vanos!*) pels quals es fa la festa i ningú no se'n recorda... Figureu-vos, repetixo, si en tindrà de poesia, quan molts es senten poetes només en albirar-la.

Castanyes i castanyeres, si n'han estat de *fuentes de inspiración!* /aja, com els panelllets, els quals tenen sobre llur consciència el greu pecat d'ésser els causants de la re-

tòrica més dolça i enfitadora del món. I al *sevillano* Tenorio, el veurem, d'un moment a l'altre, tornar a aquest Purgatori terrenal—no sé si dintre el cos d'un ase o d'un astre de cinema; això potser els hi pugui dir En Conan Doyle— en càstig d'haver-nos llegat un infinit nombre de fills... naturals i de tan mala *indole* com el seu pare.

Seriosa i literàriament parlant, ja ho he dit tot sobre aquest tema. *Voilà*. Però, la veritat, encara hi ha quelcom de què no podríem parlar-ne si no fos deixant de banda la serietat i la literatura.

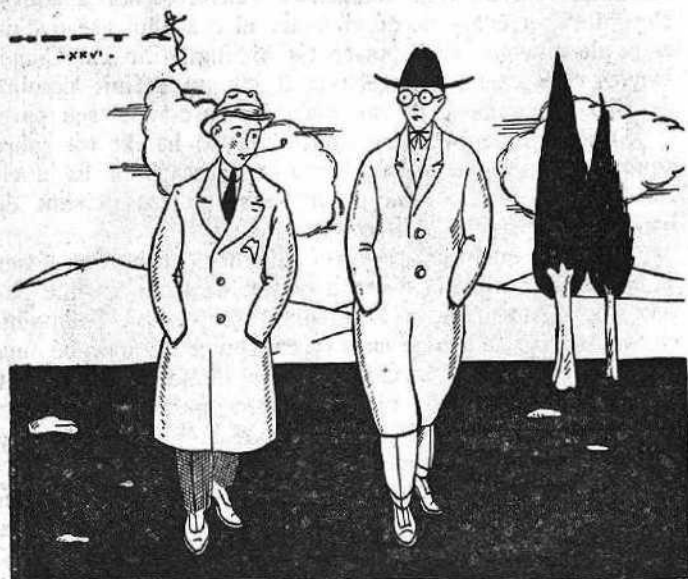
I aquest quelcom, senyors, que ben mirat deu ésser la única literatura (?) digna d'esment de totes les que pareix l'apropament de la Festa dels Morts, és... fixin-s'hi, els quiòs de la ciutat en són emplenats fa gairebé una mesada: és l'acudit, la caricatura, la humorada, el sainet burlesc, la bajanada, el xistu d'un verd pujat, els 20 ó 30 cèntims, o dos rals, d'"un tip de riure" que cada any hom ofereix al poble pels volts de Tots Sans.

I ben fet! No comprenc, no entenc aquesta adversió aquest odi, gairebé, de què són objecte les fulles d'una literatura humil, tan humil que ni tan sols ho és de literatura, sinó tan sols... això, quelcom per a fer riure, sigui

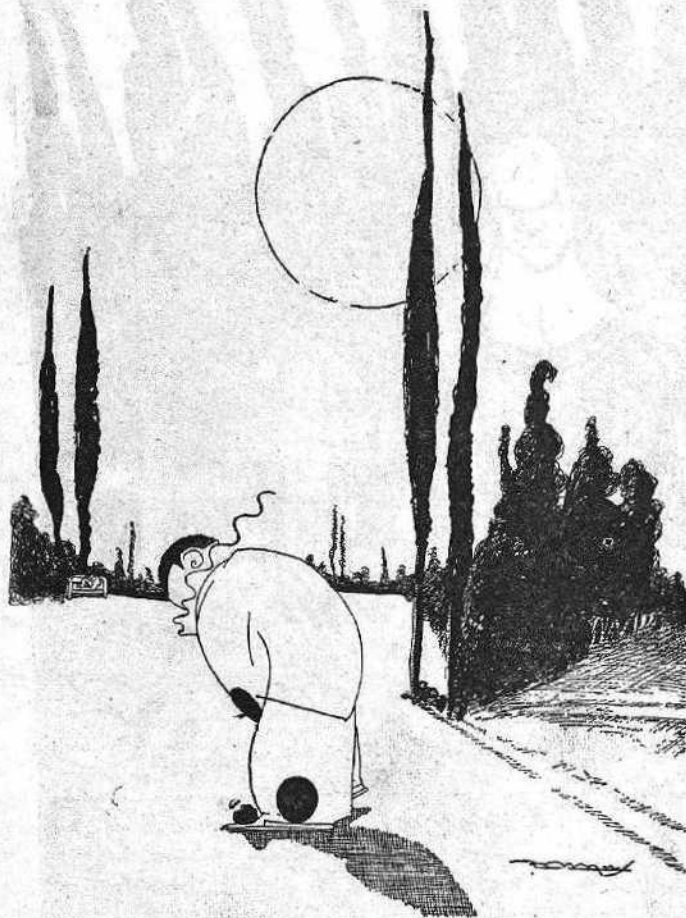
UN FILOSOF BARAT

L'enterrador.—Qui m'ho havia de dir que viuria a l'esquena dels morts!

PICTORICA

—Aquests paisatges m'entusiasmen.
—A mi em constipen.

ROMANTICISME EN TO MAJOR

La lluna, els xiprers, un pierrot que plora...
Ja no es pot demanar més!

com sigui. Riure! Heus ací el que ens manca. I encara hi fem escarafalls!

Pe ra mi, amb tota sinceritat ho dic, aquest fullet poca-solta i que val dos ralets, és cosa tan típica i important, en diada de Tots Sants, com un plat de panellets.

Tan nici, si voleu, però tan típic i menys encarcerat que el *Don Juan Tenorio*.

No és veritat?

J. AYMÁ MAYOR.

EPITAFIS

Jeu aquí un mal matrimoni,
tres cunyades, sogra i gendre;
només hi manca el dimoni
perquè s'arribin a entendre.

El boxador Ramon Fort
morí d'un cop mal donat...
Renoí, si li donen bé,
no sé què hauria passat.

Sota eixa llosa de marbre,
roman el doctor Canons,
metge, que fins que morí
llurs clients no han estat bons.

En aquesta sepultura
descansa el valent Tapets;
la "dinyà" perquè la dona
va atipar-lo de "bolets".

Hi ha aquí una sogra enterrada
que es conserva ben sencera.
Es miracle? No; és que els cues
no volen tractes amb ella.

Jeu en aquest "panteón"
un cèlebre viatjant,
que, un dia, tot caminant,
va anar-se'n a l'altre món.

Descansa, oh, muller meval,
que el teu marit així ho vol.
Descansa, descansa sempre,
que així descensem tots dos!

Guarda aquesta "sepultura"
els restes d'un vell partit,
la qual tan sols podrà obrir-se
per a entrar-hi l'ex-cabdill.

En un bolc a Miracara
sucumbí el senyor Ambrós;
fills i dona van salvar-se,
que va ser miracul... ós.

Aquí jeu un sacerdot,
a sota una ballarina;
ell ensenyava doctrina
i ella ho ensenyava tot.

T. D. ROCA

SUICIDIS FLORITS

El romanticisme no s'ha exhaurit encara. Heus ací dos casos d'amor que han tingut un acabament tràgic i teatral. Només els manca la música per a què semblin una òpera italiana.

Una joveneta hongaresa, casada només feia tres anys, es corsecava per culpa d'unes suposades o reals infidelitats del seu marit, un bell timentet del què estava apassionadament enamorada.

Un dia la joveneta llogà un luxós automòbil i, casa per casa, va anar acomiadant-se de totes les seves amistats, per emprendre un llarg viatge, segons deia.

Després comprà una garba de roses blanques, i, en arribar a casa, les escampà pel saló. Després es vestí amb el seu vestit de nocces, es va ajeure sobre la flòrida alfombra i, guardant en una mà una fotografia d'ella i el seu marit, s'engegà amb l'altra un tret al cap.

* * *

L'altre suïcidi no és menys flòrid, però és més apoteòsic encara.

S'ha esdevingut a Nàpols. Us semblarà oir el so d'una mandolina, mentre us el conti.

Una baronessa russa, ja madura, s'havia enamorat d'un tenor italià, i el seguia per totes les ciutats d'Itàlia. Li enviava rams de flors, i, per fi, se'l féu presentar i acabà declarant-li la seva passió.

El tenor quedà encantat. Es veien tots els dies a Nàpols, i, a les nits, es passejaven amb automòbil a la llum de la lluna.

Però, bruscament, el tenor s'acomiadà de la baronessa per anar-se'n a Nova York. Ella volgué seguir-lo, però ell no acceptà.

—El millor—li digué—és que ens separem com a bons amics. Allí hi tinc una amiga, i si ens veïés junts ens donaria molts disgustos.

La baronessa, en tornar a l'hotel, es féu dur una gran quantitat de roses blanques; les estengué sobre el llit; després ella es vestí de blanc, s'ajegué sobre les roses i s'aplicà unes injeccions de morfina. A les poques hores expirava.

Al seu testament deixa ordenat que tanquin al seu fèretre les lletres d'amor i les fotografies del seu amant.

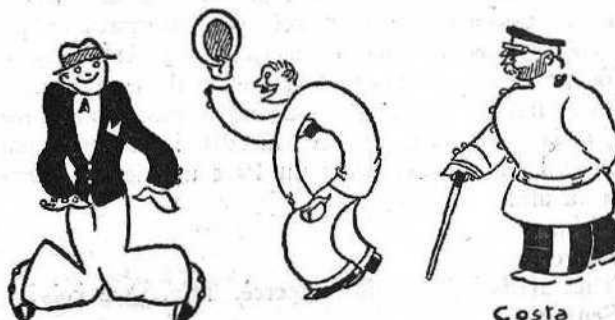
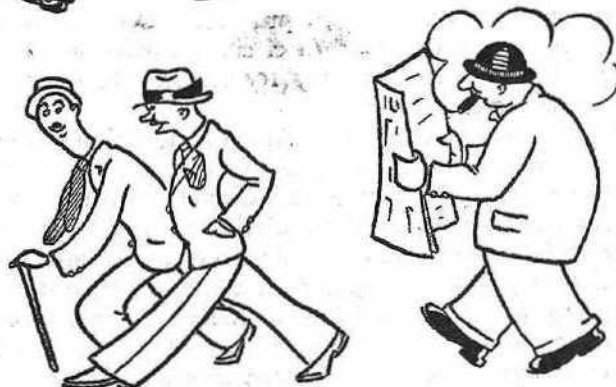
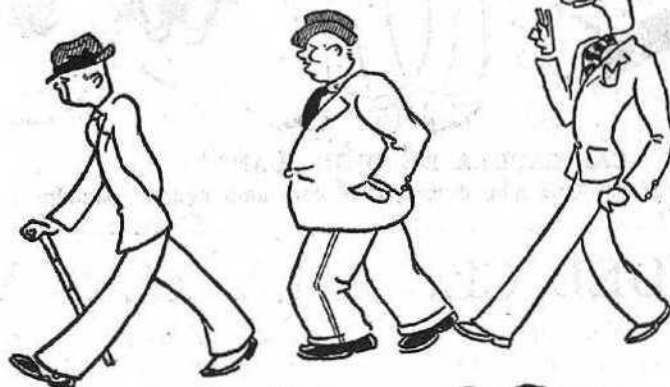
"PULVIS ERIS"

Mor el ric i mor el pobre,
i ningú passa d'aquí:
Es la llei, és el destí,
que en néixer no portis roba
i pateixis fins morí.

Tant fa el savi como el burro,
com el rei, com el vassall:
T'encingleres, caus avall
i també si no et mogueres
quan arriba el teu badall.

Suprema llei de la vida
que té un rasador molt fi:
De la terra vam venir,
a la terra tot retorna
quan es deixa d'existir!

S. ALA

Costa

LA CUA DE L'ENTERRAMENT

Trajectòria del sentiment.

EL MESTRE NICOLAU

El nostre gran músic, mestre Nicolau, s'havia posat millor del greu atropell de què fou víctima. Estava ja fora de perill.

Però ara s'ha tornat a agreujar. S'ha agreujat considerablement. El seu metge tem que no pugui resistir-ho.

Fem vots per a què a l'hora que es publiqui aquest número es vegin probabilitats de salvació.

CARICATURA DE "DON JUAN"

—Que n'he destroçat de cors amb aquests pantalons!

DEL CEL A LA TERRA

Diuen que al cel, el qui pels seus mèrits s'ha fet creador de la consideració del veritable amo d'aquell planter—volem dir Sant Pere—, aquest Sant Pere, li atorga una mercè. En tal cas es troba el ciutadà barceloní Josep Alsina i Rupídera, mort a l'any 1900... per allà a començaments de segle.

El nostre respectable senyor Alsina va morir en son dia molt conformat. Pel camí va poder veure que els seus se'ls gastaven en un bon enterrament, de molts cavalls i molts clergues, amb una esquela d'upa a la *sesuda* i un grapat de recordatoris atapeïts d'oracions atribuïdes a un sens fi de sants i molt posades en boga a tot aquell el qui la *dinya*.

Tan agraït va quedar del comportament de la seva família, sobretot de la inconsolable vídua que el plorava, primer, cada dia; dia per altre després, i, més tard, per Tots Sants tan sols; que d'ençà que ingressà a la Corporació Celestial i s'assabentà de la mercè que s'atorgava al qui millor comportament tenia, començà per a dedicar-se a coses de profit que el fessin mereixedor de la gràcia. A tal efecte, afaitava a Sant Pere, apariava ales, rentava túniques, dirigia un orfeó, fregava metalls, i tot amb tanta fe, amb tant entusiasme, que Sant Pere un dia el va cridar i li va dir:

—Alsina.

—Senyor.

• —T'ha arribat l'hora de la mercè. Tria. Què vols?

—Senyor...

—Demana sense recel; bé t'ho mereïres.

—Doncs... voldria que em permetéssiu anar a passar quinze dies a la Terra.

—Demanes molt; però, vaja... Promet que així que el plaç acabi, tornaràs a casa.

—Promès està.

—Doncs, demà, en el núvol que surt a les vuit del matí, aniràs cap a la Terra. Digue's a En Serafi que et deixi les seves ales i avall s'ha dit. Sobretot, fes bondat. No t'esgarriïs. Ves a veure els teus...

—Ho faré així. Gràcies per tot, Sant Pere.

—De res, Alsina. A l'hora, a casa.

D'aquesta feta, ja tenim el senyor Alsina a Barcelona; però com li tenim, Mare de Déu! Aquell home no venia del

el; venia dels llims. Va aterritzar a la Plaça de Catalunya es va quedar astorat. De primer moment li va fer l'ecte d'un escenari sense arreglar. Es va orientar una mica, i, dirigint-se a un guàrdia urbà d'aquells de la porra, li va preguntar on queia la casa que cercava i que, com és de suposar, era la seva. Ni mai ho hagués fet! Allò no era la seva casa ni aquella la seva família. No. La plaça de *cap de família* ja estava ocupada des de qui sap els anys. Les seves filles anaven amb els cabells tallats com un home; els fills, contràriament, els duïen llargs com si fossin dones. En entrar i topar amb la noia gran que, malgrat i la creixença, tenia el propi semblant de quan era menuda, ho i confonent-la amb l'hereu, va dir-li:

—Josep, que no em coneixes?

—Jo no sóc En Josep... Sóc l'Emília.

—Tu l'Emília? I on són els teus germans, els meus fills?

—L'Enric és a futbol, En Peret a la boxa i la Matilde al *charleston*.

—I què és tot això que anomenes?

—Doncs, miri: guitxes, cops de puny i ball de bastons.

—Però que no et vesteïxes? Què diran els veïns si et veuen ensenyant les cuixes?

—I ara! Si no vaig gens curta amb comparació de les altres.

El senyor Alsina es va senyar, va dir un Parenostre i féu un cigarret d'encens per a confortar els ànims. Després no va voler saber més. Se'n va anar, tancant la porta d'una revolada.

En arribar al carrer, va observar un eixam de criatures (perquè això passava el mes de juny), que feien el típic foc de Sant Joan en una cantonada. Va experimentar un goig inefable en adonar-se de què totes les costums del seu temps no eren pas desaparegudes, que encara se'n servaven algunes, i fins volia anar a felicitar els xicots i encoratjar-los a ésser homes per al demà, fugint d'aquella desfeta de bestieses que observaven els seus fills; més, oh!, en apropar-s'hi, va veure amb horror que dalt del foc, allà on hi ha per costum posar-hi una escombra o un maniquí, hi havia el seu retrat; aquell retrat fet qui sap els anys a "Cà'n Napoleón" i que tants consells de família havia presidit, i avui, sense marc quasi bé, amb el vidre mig partit i amb ratlles traçades per la maina da, anava, desfigurada, a ésser devorada per les flames...

Encara corre!

—Pam! Pam!

—Qui hi ha?

—Sóc jo, Sant Pere.

—Tu!... Que t'han tret de casa? Que no has sabut trobar-hi?

—Tan debò no hi hagués anat... I d'allò en diuen el món?

—Doncs?

—No em faci explicar res... Ara sí que veig que tot és una farsa. I jo que en vida em vaig sacrificar per a pujar els fills, donant-los tota mena d'estudis, estalviant de mi mateix per a fer-los-hi un capitallet amb què sabessin fer-se grans i servir un bon record del seu pare! Vull morir, Sant Pere, vull morir; i, sobretot, si a tots els d'allà baix els teniu destinat cel o infern, segons el comportament de cada u, ja cal que us apresseu a obrir un nou departament que se'n digui "Bogeria", per anar-hi arxivant tots els que vinguin d'aquell país on el cop de puny, la guitza i el ball de boigs n'és el lema.

—Passa, Alsina, passa...

AGUSTÍ COLLADO

DIALEG CELESTIAL

En Preixàm, després de mort, pensà d'anar cap al cel de dret, perquè a la terra ja hi havia patit prou. Mes l'entrada no era tan fàcil com ell s'havia imaginat. Abans de poder entrar, hagué de sostenir un llarg diàleg. Però molt decidit trucà a la porta del cel. Després d'esperar una llarga estona, sortí un xicotet molt bufó, preguntant-li què volia.

—Doncs, jo venia per a hostatjar-me aquí, dins aquesta mansió celestial.

—Està bé; però us haureu d'esperar un xic, perquè el porter en propietat se n'ha anat a fer migdiada, i com que ja comença a ésser força vellet, s'enfada molt si el desperten abans de l'hora assenyalada.

Mira, vailet, diga-li que hi ha En Preixàm, de Palamós, que vol entrar; i, si per cas et renya, ja et defensaré, perquè jo sóc un mort que quan convé sap fer el viu.

Al cap d'una hora, sortí un vellet de llargues barbes blanques i una lluenta calba, més brillant que la cara d'un senegalès. Tot fregant-se els ulls, preguntà amb to malhumorós:

—D'on sou, vós, mestre?

—De Palamós.

—Aquest poble cap on s'escau?

—A l'Empordà.

—Ah, sí, ja ho recorde; es tracta d'una contrada plena de republicans federals que no van mai a missa, i per això em sembla que no podreu pas entrar.

—Mireu que he estat sempre un home honrat i treballador!...

—Això que dieu ja és molt gastat, i no serveix per a res; però, a veure, quin ofici teniu?

—Taper.

—Aquí no hi han forats per a tapar. Però, digueu-me, què teniu al vostre poble que sigui un xic important?

—Hi ha una fonda coneguda per "Cà'n Tries" que saben guisar uns popets amb ceba que us en lleparieu els bigotis. Després tenim el nostre tren, del qual algunes vegades hom ha de baixar per a ajudar-lo a tirar a les pujades; a les baixades, però, no hi ha cap exprés que el pugui seguir.

—Es cert que tots els dijous parreu en castellà?

—No, home, no; això són malvolences dels guixolencs, els quals sempre ens han tingut tirria.

—Vós em sou força simpàtic, però a tots els emporanesos us tenim a la llista negra per incrèduls, i si no teniu una bona nota de mèrits contrets a la terra, no podreu entrar de cap manera.

—Permeteu-me, admirat Pere, que us recordi que jo he viscut tres anys a Barcelona pagant l'impost d'inquilinat, cèdules amb recàrrec, augments de lloguer, permisos per a canviar de pis, excés de contribució per a reformes de la ciutat. He contemplat pacíficament l'esventrament de la Plaça de Catalunya, l'esquarterament de les Rambles, la direcció única, i la revessa, per cert, que aquesta última és la que m'ha tret del món dels vius. I encara us diré que...

—No parreu més; l'haver viscut aquests darrers tres anys a Barcelona, és més que suficient per a entrar a fruit de la glòria del cel.

EUDALD PLANA

A LA MORT

Enguany, oh, Mort!, has fet molt bona sega! m'has pres l'amic més gran!
Has deixat sola a la vídua que prega amb el cor traspasat i flamejant.

No has brandat perquè sí la teva dalla; has mossegat massa crudel;
i qui és qui al cor sap dir-li: "Calla, que el que estimaves ja és al cel?"

Si nosaltres els volem vora nostre i quan veiem que, poc a poc, tu vens i els apuntes la teva dalla al rostre, ens hi farem amb queixals i dents.

Tantes vides inútils i dolentes que et donariem de bon grat, i tu no en fas cap cas. Com qui va a les palpentes vas segant el millor blat.

Oh, Mort! Jo que et sabia justa i bona i guaridora de tot mal, i et deia: "Quan tothom ens abandona tu encara ens vols com cal!"

I ara et sé malastruga, criminal que ens esperes pel camí i alces la dalla feixuga mentre ens dius: "Ja ets a la fi!"

No planys el cor vell ni el tendre, segues de dret i de tort, i emplenes els ulls de cendre al feble igualment que al fort.

Amb tes grans mirades buides veus tothom cap allà on va, i, impàvidament, et cuides de portà'ls a un més enllà.

Enguany, al cap de la taula, restarà buit un seient; sense dir una paraula el mirarem tristament.

Hi veurem encara uns braços plens d'un gest ben cordial i sabrem com els teus passos funestos ens han fet mal.

I et cridarem, Mort odiosa, perquè ens vulguis acollir; i tu riuràs, impietosa, i no voldràs pas venir.

Diràs: "Ja vaig veni un dia i us vaig deixar mal contents!" I aquesta teva ironia ens ferirà els pensaments.

Mort venjativa i severa, que vens quant et plau a tu i en aquesta ruta austera no ens dóns ni un moment segü.

Et mofes del qui renega i del qui implora resant.
Enguany has fet bona sega!
T'has endut l'amic més gran.

SALVADOR PERARNAU

VISIONS DE LA DIADA

-¿I vostè no hi té res en aquest museu?
-No senyor, sols hi ha obres d'artistes morts.
-Quina llàstima que vostè no sigui mort!
-¡Home, gràcies!

-¡Caram, si que es cara, vostè fa el seu
Agost en Novembre!

L'alegria de la huerta

Dos que sempre estan d'acort

-¿I aquesta ampolla d'aiguardent es l'únic consol que teniu?
-No senyora encare en tinc dugues més a la butxaca

Los cuatro ginetes del Apocalip 515

A PROPOSIT DEL "D. JUAN TENORIO"

El *D. Juan Tenorio*, de Zorrilla, que ha donat molt que parlar, fa encara que se comentin algunes de les seves coses.

El meu propòsit avui, és fer unes quantes consideracions sobre l'obra i l'interpretació, que se li ve donant des de molts anys ençà, per tota mena d'artistes amb una rutina que fa pena.

S'ha dit que el *Tenorio*, el seu autor el va escriure amb gran rapidesa i fins sense saber exactament el que es proposava. Jo he llegit, àdhuc, que Zorrilla va escriure la primera quarteta i es va quedar parat sense saber, de moment, com continuar. En el *Tenorio* hi ha grans aberracions de *bulto* que, amb tot, no li han tret pas gens d'interès, si jutgem pes les mils representacions que s'han donat de l'obra.

El seu gloriós autor, poeta Josep Zorrilla, encara que no hagués escrit aquest drama, no per això deixaria d'ésser immortal Zorrilla deixa escrites altres obres d'un mèrit més positiu i va fer molts versos que estan millor, força millor, que els del *Tenorio*. El que hi ha és que amb aquesta obra va guanyar-se una popularitat que no fa cap bé—intellectualment parlant—al trobador castellà.

El més curiós de l'èxit d'aquest drama és que ningú, ni el seu autor mateix, sospitaren mai la gran volada que arribaria a emprendre. Tant és així, que Zorrilla es va vendre els drets de propietat dramàtica per una quantitat irrisòria. El més deplorable que té el *Tenorio*, que és el fer-se exclusivament per la setmana de Tots Sants, és precisament el que li donà la seva puixança.

He dit que l'obra té grans aberracions de *bulto*. Vet-en aquí algunes: Els quatre primers actes passen en una nit. A les vuit de la vetlla entren els protagonistes a la taverna a relatar els incidents de l'aposta i a veure per a qui queda la victòria. Encara que l'acte no tingui teatralment la durada d'una hora, entre la platxèria dels amics dels dos galans, l'intervenció dels dos vells—el pare de *D. Juan* i el de *D. Inés*—ultra els incidents de l'atrevida i nova aposta contra la promesa de *D. Luis* i, finalment, les dues Rondes que venen a fer-los presoners, pot passar tot això, dins la realitat de la vida, en gaire menys d'una hora? Jo crec que no. Tenim, doncs, que ja són les nou. Queden presoners *D. Juan* i *D. Luis*. Després de prestar llurs declaracions, amb promeses o diners assoleixen evadir-se tots dos. No hauria pasat almenys una altra mitja hora? Dos quarts de deu. Tot el que passa en el segon acte, bé hauria de menester mitja hora més, veritat? Les deu. I un moment abans de caure el teló, diu *Tenorio*:

*A las nueve en el convento
y a las diez en esta calle*

Enorme, amics! Es a dir que—pel dir del personatge—encara no són les nou de bon tros. Una altra atzagaïada: Ja és sabut que el *Tenorio* encarrega a *Buttarelli* dues ampolles de bon vi. I més tard, l'Hostaler diu al *Comendador*:

*Esta mesa
les preparo; si os servís
en esotra colocaros,
podréis prasenciar la cena
que les daré...*

No hem quedat que *D. Juan* només ha encarregat dues ampolles de vi? On és, doncs, la cena?

I si anéssim a analitzar atentament totes les situacions de l'obra, en trobaríem molts més de *lapsus*.

L'autor batejà el drama amb el nom de *religioso*. Religiós el *Tenorio*? Per què? Contrasta tal qualificatiu de Zorrilla amb l'opinió dels crítics d'avui quan afirmen que el *D. Juan Tenorio* és un drama immoral. I no pot pas negar-se que estan en el cert. Perquè més immoral que saltar un convent a la nit i robar una monja i sobre tot presentant-nos el cas d'una monja que estima algú que no és Déu?...

Més, deixem apart els defectes i els mèrits que tingui l'obra, que jo no vull ni puc entelar la glòria de l'immortal Zorrilla, i parlem ara quelcom dels artistes que l'interpreten i com l'interpreten. Els actors no s'hi maten perquè no volen cansar-se, ni val la pena de fer-se per Tots Sants i amb un públic tan especial que va a veure l'obra per riure i per anar menjant castanyes torrades.

Aquí van alguns defectes d'interpretació que s'han fet tan crònics, que si algú els volgués corregir amb dignitat, causarien una forta decepció a l'auditori: El *Don Juan* ha de baladrejar fort, sinó, no agrada. La *Brigida* arrossega les últimes síl·labes de les paraules amb un to de veu fals i exagerat. El públic riu i aplaudeix? Doncs... està bé. Els actors que fan el *Ciutti*, tots fan el pallasso. Però és possible que un home com *Tenorio* porti un titella per criad? És possible que quan *D. Juan* salta el convent i se n'emporta donya *Inés*, *Ciutti*, en comptes de vigilar i seguir el seu senyor, s'entretingui fent el ximple amb la vella *Brigida*? A quin punt del llibre hi ha l'acotació que marca que *Ciutti* surti a cap escena de l'acte del convent? A cap. Perquè es fa, doncs? Més encara: És possible que un home com *Tenorio* porti un criad tan idiota, tan covard, que perquè ou trucar en una o varies portes, bo i estant ben acompanyat i amb armes, li agafin tremolins a les cames i faci salts com un simi? No hauria d'ésser possible tot el dit i els artistes—quin concepte en tindran de l'art molts artistes?—consenten tals aberracions sempre que els ve de gust.

I per acabar, vull esbravar-me i protestar de què a l'acte sisè, quan el *Centellas* i l'*Avellaneda* s'adormen de cap a la taula, en l'aparició de la *Sombra del Comendador*, llavors surti el papanates de *Ciutti* amb una colla de plats fent el bèstia i anant-se'n amb *natural* trencadissa. En Zorrilla va escriure això? Doncs, si l'obra no ho diu, per què es fa tal barbaritat artística? Però parlem-ne més d'aquesta escena. Abans d'entrar el *Comendador*, seuen *Don Juan*, *Centellas* i *Avellaneda*. *Ciutti* serveix la taula. *Tenorio* vol invitar a què entri el *fantasme*, que el creu fals. Aquí l'autor es veu obligat a fer fonedís a *Ciutti*, perquè en entrar el mort, *Ciutti*, que per la seva condició de criad ha de restar dret, faria el ridícul que amb tal posició s'adormís, com fan els altres. Per això l'autor fa dir a *Tenorio* els següents versos:

*Y qué haces tú aquí, bergante?
Listo! Trae otro manjar.*

D'aquesta manera el mutis esdevé natural. Seguint al poeta amb la seva fantasia, el *Comendador* va només al convit perquè el vegi i oïxi *D. Juan*. Per això *Don Juan* no s'adorm i els altres dos sí. Amb bona lògica no serà aventurat opinar que tants éssers com es troben aquells moments dins la casa, apart *Tenorio*, han de sentir-se igualment endormiscats. I, fins suposant que no fós així, hom pot assegurar que si pogués sortir *Ciutti* en aquella escena—el llibre, ja hem dit que no ho porta—, o bé quedaria adormit o bé no podria veure el fantasma del *Comendador*. Al *Comendador* no el pot veure més que *Don Juan*. De totes maneres, els plats trencats hi sobren.

DIADA DELS MORTS

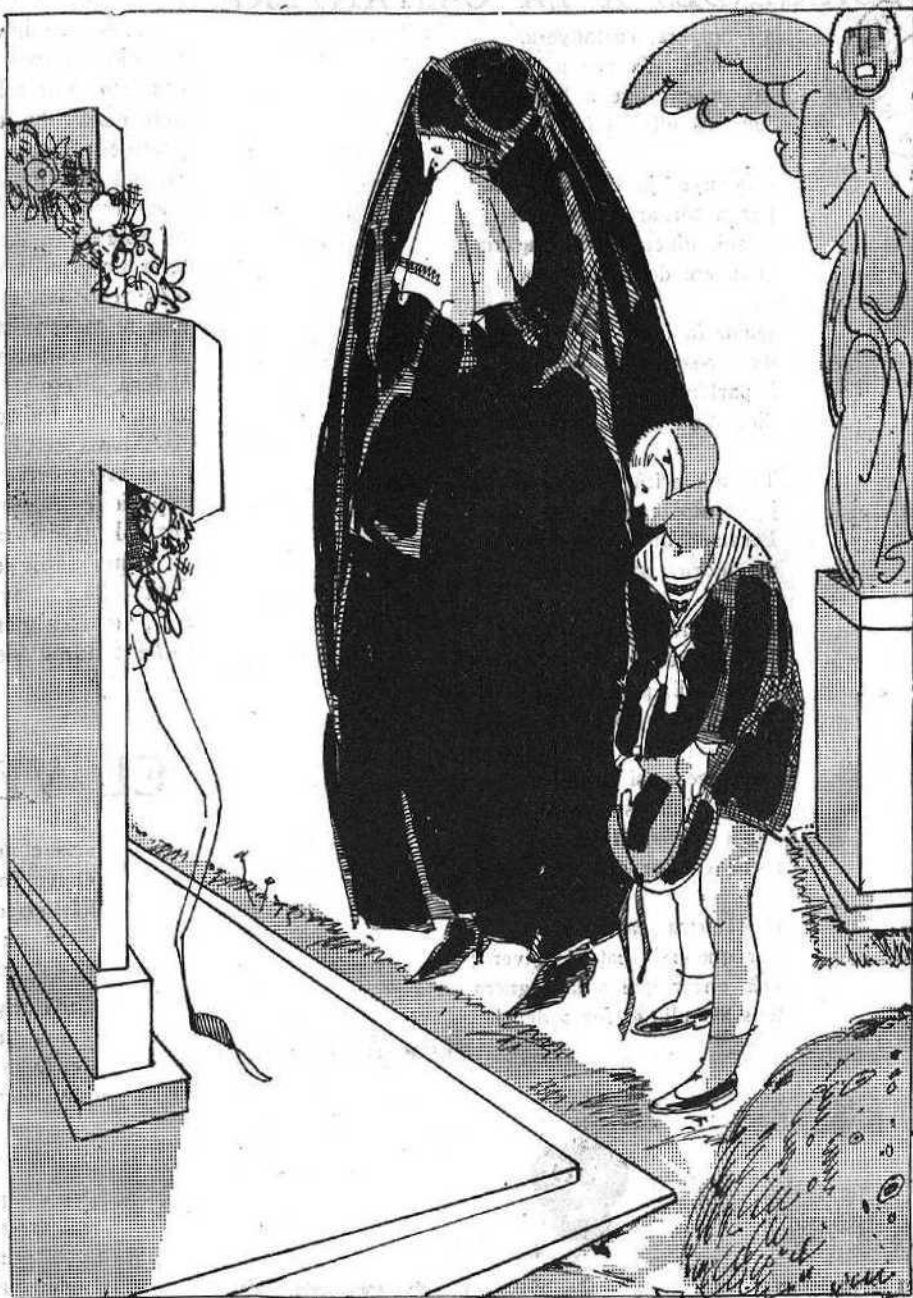
Dissortadament, molts en aquesta diada haurien de celebrar llur festa onomàstica (encara que potser guanyaria l'altra part, diem-ne "els vius"), però ara que se'ns ha presentat l'ocasió, hem de parlar dels morts, perquè aquests "vius" són realment els morts dels quals volem parlar.

Aquests "vius" són carcasses de carn que esdevenen més detestables i més vils que els corbs negres que es mengen les despulles d'un mort al camp; ploraner, carrincló, baladrer i hipòcrita de la vida; no m'enteneu, oi? Us diré la veritat nua, doncs. Són aquests vius els que "raspallen", els que "adulen", els que ja prou coneixem tots i, qui més qui menys, n'ha rebut les conseqüències.

No és gens paradòxic, ja ho veieu clar que és ben cert que els veritables morts són els "vius". Sí, són morts perquè no serveixen per a res; són morts perquè són ninots de palla; són morts perquè no tenen cor i, per tant, estan mancats de sentiments, i són morts perquè llur respirar intoxica i pot portar la més dolenta de les pestes a aquells que els volten, perquè sota la hipocresia que porten a sobre, s'hi amaguen les més baixes passions.

Però això què hi fa? Res, ho sabem millor que ells el dolents que són per a nosaltres, però hem de veure i sentir llur putrefacció i restar muts, callar i anar passant, rosegant-nos els llavis i no deixar sortir els renecs que pugen a flor de llavi. Certament, és ben llastimós. Doncs, si és llastimós per a nosaltres, què serà per a ells, éssers inútils, estantissos, totxos i sense cervell, com un maniquí de basar barat?... Pobres morts que es creuen ésser vius; pobres d'ànima i de pensa... pobres mobles que qui més paga es serveix d'ells com qui es serveix d'una casa de lloguer... Pobres "vius", què en sou de morts!

JOAN ROLSELL ARENA

ELOGI POSTUM

—Pobret! Tan viu que era, i morir-se!

VIUS I MORTS

D'aquí tres dies vindran unes típiques festes catalanes: la dels vius i la dels morts, Tots Sants i Diada dels Morts.

Sembla talment una ironia dels senyors que han fet el calendari de les festes, això. El més lògic és que la festa dels vius anés després de la dels morts, encara que fos establint una paradoxa, perquè l'alegria anés després de la tristor, per a què en treguéss el regust.

Sort que el poble ha sabut esmenar l'error. Fent que la Diada dels Morts sigui també una festa. I així, en comptes de celebrar una festa i una diada elegíaca, celebrem

dues festes alegres. És més, la Diada dels Morts és més festa que Tots Sants. Animació arreu, colles que van alegrement cap el cementiri, fontades, rialles, vídues que cerquen amant, etc. etc. I al mig, per a donar més color a la festa, la nota de contrast: la persona que realment compungida va al cementiri a dipositar el ram de flors amb el seu cor traspasat. Però la gent, embriagada per la festa, no se'n dona compte, i si ho veu, no creu en la sinceritat del dolor.

Així és la vida.

EL TEXT I NINOTS DEL PRESENT NUMERO HA ESTAT VISAT PER LA CENSURA GOVERNATIVA

CORRANDES A LA CASTANYERA

Castanyera, castanyera,
flor que neix cap a l'hivern;
més encar que a la foguera,
tens als ulls, el foc ardent!

Castanyes jo et compraria
per a tornar-les després;
i amb diners jo et pagaria
si tu em donaves un bes.

Quan fa fred, quin bo que hi dona
d'estar-se aprop del foc,
i, parlant, passar l'estona
dins d'un somni d'illusió.

Tu m'ofriràs castanyes;
jo et diré cançons del cor.
Paraules que seran varies,
car morirà tot record.

M'oblidaràs quan estiguis
al costat del teu promès;
i, amb ell, potser fins et riguis
de mi; però no hi fa res...

Castanyera, si sabies
d'altra riella subtil...
Llum que m'illumina els dies
i que és flor del mes d'abril.

Castanyera, castanyera,
flor que neix cap a l'hivern;
més encar que a la foguera
tens als ulls el foc ardent!

LEOCADI NAVARRO

ART I ARTISTES

SALA PARES

A. Pascual Antolí hi exposa una col·lecció de dibuixos a la ploma: retrats, paisatges, recones de monestir cèlebres, composicions poètiques. Són dibuixos fets amb molta minuciositat, amb molta còpia de detalls. Tenen, però, tots ells un aire fotogràfic. El millor són les còpies de claustres i finestres, als quals, naturalment, són els que menys perjudica el seu fotografisme.

Les figures, i més singularment les figures senceres, li queden empadorament encarrades.

Al mateix Saló, Josep Guardiola hi exposa unes aquarelles molt ben fetes, d'entonacions una mica clares i apagades. Gairebé totes són recones d'Itàlia: ponts melangiosos, castells i ruïnes evocadores, paisatges sentimentals, barques de vela, inflades pel vent i acolorides pel sol...

Es veu que l'autor s'ha proposat, més que altra cosa, que fessin bonic, i ho aconsegueix de debò. En un salónet i amb una llum discreta que les entonés una mica, farien, a ben segur, un efecte ben agradament decoratiu.

GALERIES LAYETANES

L'esdeveniment d'aquesta setmana, però, ha estat l'exposició d'obres de Ramon Martí i Alzina. Avui, aquests quadros, tan allunyats de les tendències actuals, fan, evidentment una certa impressió. Hi ha en ells una certa grandesa i una certa plenitud que fan pensar que Martí Alzina era tot un artista i un home de debò, que sabia encarar-se amb la Natura i amb la vida. Aquesat grandesa no manca ni en aquells paisatges seus que avui ens semblen prendre un aire de litografia—cal, per exemple, només recordar el d'"Els pollancres"—i les seves marines una mica esmortuïdes, de color d'ull de peix.

La grandiositat no exclou en Martí Alzina, però, delicadesa. Vegi's, sinó, com exemple, aquella petita meravella del "Paisatge gris" de tan suaus entonacions.

Abans sembla que eren realment els paisatges el que més interessava d'aquest pintor. Tanmateix en aquesta exposició, almenys, el que més ens ha interessat és la figura. Potser serà per contrast. Hi ha avui tants pocs pintors que sàpiguen de dibuix!... Així el "Nu", l'"Odalisca", "La Venus dels vels" i el "Retrat de la senyora A.", són realment peces de museu, dignes d'ésser conservades i admirades.

EL VELL CAMPANAR

Quiet i trist en alta torre,
sols el temps passant n'esborra
el teu cos esvelt i altiu...
has viscut durant centúries,
i ara, en tes franques vellúries,
el cel mirant-te et somriu.

Cada any que corrent en passa
n'apar llança que et traspasa
i et fa moure amb greu dolor;
quin neguit que puguis caure!
quin neguit que puguis jaure
el jorn que ja t'hagis mort!

Tes campanes quan revoltes
repicant-ne moltes voltes
fan sorgir-ne fort brogit;
i quan para la tocata
sembla que la nit esclata
i ennegreixi l'infinit!

Mes, quan vingui ja el trist dia
que cansat de fer ta via
hi hagi en ton lloc la buidor,
dintre el cor dels que t'enyoren,
dels que per tu guiats foren,
n'hi viurà el més gran record!

FRANCESC DE P. RIBAS CLOTET

INSTANTANIA

La gentada allà a Cà'n Tunis
—la diada de Tots Sants—
és tan extraordinària,
matí i tarda, en tots instants;

i s'hi mou tanta tabola,
s'hi veu tanta animació,
que sembla que al Cementiri
hi ha Aplec o Festa Majò.

PEPET DEL CARRIL

EL DONJOANISME

L'any que ve s'hauran acabat els *Tenorios*. Seran les *Tenories* que es llançaran al carrer.

P E N S A M E N T S

Lligo de Doctrina, reformada:

—El torero és rei?

—Sí, senyor.

—El futbolista és rei?

—Sí, senyor.

—El boxador és rei?

—Sí, senyor.

—Així, doncs, són tres reis, veritat?

—No, senyor. Perquè encara que són tres coses distintes, són solament una calamitat.

Els dolents campen perquè els bons volen.

NOVEDADES

Amb "Els cinc sentits" Avelí Artís ens ha donat una excellent comèdia. Una comèdia de línia suau i elegant, plena d'interès, de gràcia i d'emoció. El final del primer acte i el del tercer, que clou l'obra, acusen en Avelí Artís un gran autor dramàtic.

Potser en l'obra hi han alguns defectes, indubtablement n'hi han—el complicar el tipus del protagonista penjan-li una aventura amorosa ocorreguda a Amèrica, el dibuix borrosos d'alguns personatges, una podríem dir-ne excessiva preocupació comercial, etc., etc.—, però són defectes menors que cal oblidar per les innegables belleses i encerts que conté l'obra.

"Els cinc sentits" és una comèdia ben sentida i ben realitzada, que entusiasma el públic, sobretot en el segon i tercer actes.

En la interpretació cal remarcar la tasca de les senyores Tàpies i Fornés, esplèndides de gest i de dicció. Molt bé les senyores Baró, Morera, Xatart, Jofre i Peris. Dels actors cal mencionar en primer lloc a Just Gómez, jove actor de grans condicions, a Ramon Martori, bastant expressiu i digne, i als senyors Gimbernà, Aymerich, Galceràn, Montero, Xuclà, Banyeres y Parrenyo.

La decoració del tercer acte, deguda als mestres escenògrafs Batlle i Amigó, d'un bon gust extraordinari.

ROMEA

En Gastó A. Màntua, coautor de "La Marieta de l'ull viu", ha estrenat una nova comèdia. I ha obtingut un nou èxit. Aquesta comèdia es titula "Un milionari del Putxet o la vestidura no fa la figura".

Obra de línia gruixuda, sense complicacions ni transcendentalismes que no hi dirien massa, entrà en el públic des de les primeres escenes.

"Un milionari del Putxet" és, abans que res, obra alta-ment teatral, escrita amb tots els trucs i recursos que el teatre ofereix a un escriptor hàbil com ha demostrat ésser En Màntua. Té escenes esplèndidament estructurades, tipus dibuixats a la perfecció. Es tot el que es pot demanar a una bona comèdia.

Quant a les intencions de l'obra, segurament En Màntua

no es proposà altra cosa que divertir el públic. I ho ha aconseguit plenament.

Digne de tot elogi és la interpretació que a la nova comèdia donen Maria Vila, Maria Lluïsa Rodríguez, Pius Daví, Alexandre Nolla i el reste de la companyia.

ELDORADO

El mestre Josep Serrano, un dels músics més distingits i personals, s'ha format una companyia per a explotar-se ell mateix les obres. No és dolenta la idea, sobretot quan les obres valen la pena i donen plens.

Les del mestre Serrano n'han donat molts. Recordem els de "La alegría del batallón", "La reina mora", "La canción del olvido".

Aquesta nova que ens ofereix, "Los de Aragón", també en donarà. Val a dir que la cosa s'ho val. El llibre, de J. J. Lorente, és discretet i amè. La música sí que és una cosa bona de debò. El millor elogi que podem fer d'aquesta música, el més bo que podem dir-ne, és el següent: No s'assembla en res a la que fa el mestre (?) Guerrero.

ESPAÑOL

En Cassimir Giral—ja bregat en coses de teatre i amic de l'èxit—i En Ferran Barangó s'han juntat per a col·laborar en un vodevil. Aquest vodevil es titula "Cinc milions pel que s'hi trobi" i acaba d'estrenar-lo la companyia que dirigeix Josep Santpere, l'excellent actor.

Es tracta d'una obreta un xic forta, un xic massa carregada d'espècies. Però té gràcia, té situacions d'un còmic pujat, que és el que vol el distingit públic d'aquella santa casa.

Un bon èxit, en fi, del que ens en alegrem.

TENORIOS

—Jo era el "guapo" del poble!

—Mai no m'ho hauria pensat!

UN VIDU PRACTIC

—Una corona per a la dona, roo pessetes? I cal
Amb l'ala del barret de palla i una cinta, en faig
una de magnífica!

POLIORAMA

Ricard Calvo fa una temporada migrada.. Sembla que la gent no vol anar al "Poliorama".

D'això no cal culpar-ne a l'estimable actor que, quan, en una altra actuació, anà al "Barcelona", veié el teatre ple cada dia.

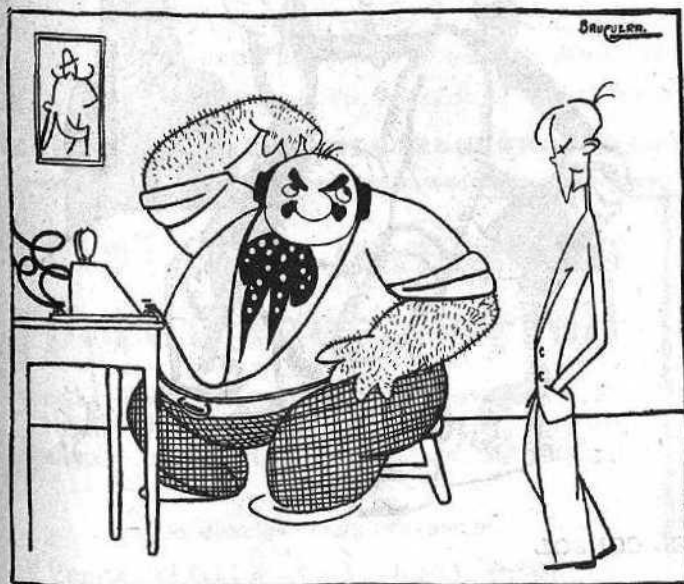
El "Poliorama" no reuneix condicions per al gènere que conrea Ricard Calvo, diuen alguns. Però, volem dir-nos per a quin gènere té condicions aquest teatre, assil i refugi de tota la cursileria? Per no tenir, no té ni condicions de teatre!

PER ACABAR

Bons propòsits

Al "Talia" ha debut la companyia Leguía-Valentí. Sembla que, ultra el repertori corrent, posaran alguna que altra obra de vanguardia.

Felicitem-los cordialment pel seu bon propòsit.

CONSELL

—Als braços trobo que també s'hi hauria de fer la "garçonne", senyor Pepet.

Obra nova

El nostre distingit company Roure Torent ha entregat a l'empresa de "Romea" la seva primera obra dramàtica.

Es tracta d'una interessantíssima farsa en un acte titulada "La vídua i els galans".

Li augurem un èxit.

BOB

MUSIQUERIES

Orquestra Pau Casals. - Concerts de Tardor

El tercer concert de la sèrie es donà amb la cooperació de Donald Francis Tovey, pianista anglès i la de l'Orfeó Gracienc. En el programa hi havia la "suite Castor i Polux", de Rameau, agendada per Gevaert; el "Concert" per a orquestra i orga, de Vivaldi; el "Concert" en si bemoll per a piano i orquestra, de Mozart; el darrer fragment inacabat de "L'Art de la Fuga", de J. S. Bach, amb l'acabament ideat per D. F. Tovey, i la "Fantasia", per a piano, orquestra i chor, de Beethoven.

El quart concert comprenia l'obertura d'"Anacreon", per Cherubini; la "Processó nocturna", de Rabaud; "Gigues", de Debussy; la "Quatrena Simfonia", de Schumann; les "Catalanesques", d'En Millet, i la sardana "Margaridó", de Zamacois.

Per ara, el tercer concert fou el millor de la temporada. Seria difícil d'improvisar una crítica sobre l'acabament que ha suggerit Mister Tovey a la fuga de Bach, treball ben meritori que el públic va assaborir seriosament. L'art amb què aquest senyor va tocar el concert de Mozart, que no duia assajat, merquè els més fermes elogis per la pulcritud i l'energia de la seva pulsació.

Per al nostre gust, i anem a dir que per al de tot el públic, s'haurien hagut de repetir tots sis ballets o divertiments de la "suite" de Rameau, els quals meresqueren de l'orquestra una xecució verament exquisida, però el senyors Casals només en volgué bisar el "Menuet", encara que, potser, havia agradat més "Tambourin".

Féu un bon pendant entre Rameau i Bach el "Concert" de Vivaldi, i la "Fantasia" clogué amb una fonda emoció la vetllada, sobretot per la seva part coral, que sembla el de la "Novena Simfonia", però quan era petita.

Fou ben escollida la "Quatrena Simfonia", de Schumann, i l'orquestra es guanyà una bella ovació amb les "Catalanesques", sucosa i fresca versió per a orquestra de les ja conegudes peces del mestre Millet.

Tot amb tot, continuen les olivetes, però val a dir que ens en han donat de ben saboroses.

CLAU DE SOL

L'altre dia un diari francès feia l'elogi del doctor Gregori Marañón. Un article interessant.

Amava il·lustrat amb un retrat. Volia ésser el doctor Marañón... però era el de Belmonte vestit de paisà.

••

Oh, civilització, oh, civilització!

Nigèria era un país tranquil i bo. Tothom era feliç. Però els europeus—que es fiquen per tot arreu amb el sa intent de robar, fingint que estenen l'obra civilitzadora—hi anaren a fer de les seves.

Nigèria ja està "civilitzada". A Nigèria no s'havien pa-

UN "TENORIO" BARATET

—Ai, si m'atrapa la dona disfressat d'aquesta manera!

gat mai impostos. Ara, amb la "civilització", els han arribat els impostos.

A Richmond (Virgínia), s'ha enfonsat una tribuna en un camp de futbol. 15 ferits greus i 17 de lleus.

Perquè hi anaven! L'estupidesa d'ara porta la gent a totes les frivoltats i li fa abandonar les coses nobles.

Si aquesta gent hagués anat a una biblioteca, per exemple, no els hauria passat res.

Obriu l'ull, lliguers.

Cambó d'un Centre feixista. Ara, els homes del partit que ha de succeir l'actual règim, creuen també que podran comptar amb ell.

Francisquet, Francisquet!

Un d'aquests dies s'havia de donar una festa als infants de les escoles barcelonines. Eren invitats per l'Exposició Hoteleria.

Però, en veure que eren tants i tants els infants, la festa s'aiguallà. No se'ls donà berenar.

Hem elogiat aquesta Exposició, que és, segurament, la millor que s'ha fet a Barcelona. Però això... no està bé.

Acaba d'aparèixer, bellament editada per la casa Mozart una sardana del popular mestre Bou, "Nuri". Porta una bellíssima portada d'En Giner. La lletra d'aquesta sardana és del nostre volgut company Perarnau.

No cal dir l'èxit que obtindrà.

Tenim a Barcelona el Circ Krone. Es, indubtablement, el millor que hem admirat (i consti que la propaganda és gratuïta).

El parc zoològic que porta és millor que el més anomenat de qualsevol gran població.

L'espectacle és una festa grandiosa. I, tot plegat, té la intensa bellesa que el circ posseeix encara, malgrat l'increment de les revistes i de tots els espectacles moderns.

A l'Ajuntament de Puebla de Sancho Pérez (bonic nom de poble!), hi han hagut cinc alcaldes en deu dies.

Ens sembla que vol guanyar un "rècord". Però que no s'escarrassi, perquè és un "rècord" fàcil de guanyar.

EL CONSOL

—Has de resignar-te. Pensa que passaràs a una vida millor!

—No, si és per això, no es molesti; jaestic be a aquesta.

Pepet del Carril: Tindrem molt de gust a complaure'us.—S. B. C.: No són prou correctes els vostres versos.—J. M. M.: Sí, estan molt bé. Però amb tants pensaments els nostres lectors agafarien mal de cap.—E. P.: Sentint-ho molt, no podem publicar els vostres versos perquè són incorrectes. La vostra carta la passem a l'administració.—R. C. F.: El passem al director del nostre estimat col·lega "La Campana de Gràcia".—Viso: Id., id.—A. F.: Procurarem complaure'us.—S. J.: Podeu deixar la Terra quan vulgueu; però nosaltres no volem pas entristir els lectors per causa vostra ni nostra.—E.

A. A.: Us serviríem amb gust, si el vostre català i els vostres versos fossin més correctes.—J. C.: Procurarem encabir-ho al número extraordinari.—J. de P.: Es un tema massa gastat. A. G.: "De l'octubre", acceptat. L'altre ens sembla massa inferior als treballs que teniu l'amable costum de trametre'ns.—Ll. M. M.: Hi ha alguns versos bons en la vostra composició, però altres són francament dolents, i això fa que no sigui publicable.—S. A.: Anirà, si tenim prou espai.—R. B.: Es fàcil que arribeu a fer-ho bé. Haveu, però, d'estudiar més a fons el català i aprendre la tècnica del vers.—L. N.: Procurarem fer-lo anar al número extraordinari.—T. D. Roca: Publiquem alguns dels vostres "Epitafis".—J. R. i A.: En aquest número hi va la prosa que ens ha passat el director de "La Campana de Gràcia".

Impremta LA CAMPANA i L'ESQUELLA : Olm, 8, Ciutat

ESPECÍFICS SEROLFORINA

En SALVADOR SUBIRATS
Avisador del Teatre "Apolo" de Barcelona

Anèmia i Reuma

TESTIMONI

Sr. Representant dels TRACTAMENTS
SEROLFORINA.

Molt Sr. meu: Em plau trametre-li l'adjunt certificat, com també les meves dues fotografies per què en faci l'us que cregui més oportú, doncs gràcies a Déu dec el meu guariment a la seva EMULSIO SEROLFORINA i a L'ANTI-REUMATIC SEROLFORINA.

No dubto que aquell que prengui els seus específics li restarà tan agraït com ho està el seu S. S.

S. SUBIRATS

REUMATICS! ARTRITICS!

si preneu nostre ANTIREUMATIC SEROLFORINA us guarireu radicalment

D. Salvador Subirats
(MALALT)

D. Salvador Subirats
(CURAT)

HERPES - SIFILIS - TUMORS - ULCERES - GRANS - ECZEMES

Depuratiu SEROLFORINA, és el millor i no n'hi ha cap que el superi

TOS, BRONQUITIS, ASMA, ANEMIA, demaneu l'EMULSIO SEROLFORINA i veureu el resultat en el primer flascó. Mils de malalts desdonats han aconseguit el seu guariment amb aquests específics

Laboratori i Venda: Comte de l'Asalto, 8.—Dipòsits: Segalà, «La Cruz», Tarrés, Alsina, Rubió

Mai les càpsules peruvianes Borrell

no han deixat de guarir aviat i radicalment les BLE-NORRAGIES (purgacions) GONORREES i tots els altres FLUXOS de les vies urinàries, per CRONIQUES que fossin

Medicació discreta en el seu us

Venda: SEGALA, o a l'autor A. BORRELL
Compte de l'Asalto, 52, cantonada Sant Ramon. - BARCELONA

PLAÇA DEL SOL 9.

BARCELONA
C/ DE GRÀCIA

Teatre Català ROMEA

Gran Companyia VILA-DAVI

Primera actriu: MARIA VILA

Primers actors: DAVI i NOLLA

Totes les nits, a tres quarts de deu, el grandios èxit d'en Gastón A. Mantúa,

UN MILIONARI DEL PUTXET

Exit immens: Triomf d'autor i intèrprets

Diumenge tarda, a les tres i mitja, l'espectacle per a infants de Clovis Eimerich,

MESTRE GAT o EL GAT AMB BOTES

Nit a tres quarts de deu: **UN MILIONARI DEL PUTXET.**

TEATRE CATALÀ "NOVETATS"

Gran Companyia Catalana : Direcció J MONTERO

Primera actriu: JOSEFINA TAPIAS

— Primer actor: R. MARTORI —

Avui i totes les nits l'èxit d'AVELÍ ARTÍS

ELS CINC SENTITS

Diumenge, a dos quarts de quatre: LA RONDALLA DEL MIRACLE A tres quarts de sis, i nit a les deu: ELS CINC SENTITS.

ES DESPATXA A COMPTADURIA

Dia 29 de Octubre:

Maurice Chevalier

Es despatxen localitats amb deu dies d'anticipació.

AQUESTA NIT I TOTES LES NITS

OLYMPIA

ELROY

l'artista més atractiu amb sos peus meravellosos

ELS OSSOS COMEDIANTS

DE BERG, AMB L'ÓS CICLISTA

i l'espanyolada equestre

«EL BÓLERO»

pels caballs predilectes de

EL CARRE

junt amb son programa de circ de màxima qualitat
VEG'LS AVIAT!

BUTAQUES a 3 PTES GENERAL, 0'80

TEATRE COMIC

EL TEATRE DELS GRANS ESPECTACLES

Totes les nits i dilluns, dijous, dissabtes i dies festius

Dues obres de gran èxit

La revista de l'alegria

Not-Yet

i l'obra cim del mestre LUNA

ROXANA

150 artistes — Esplèndida presentació

MUSICA Casa CANONGE

ESPECIALITAT EN OBRES PER A

Tercets - Quintets - Orquestres

Zurbano, 7 - Barcelona

BICICLETES ESPORTS
ACCESORIS

SANROMÀ

Balmes, 62 - Telèfon 1445 A - BARCELONA

DEMANEU TARIFES DE PREUS

FABRICA DE TINTES PER A IMPREMTA I LITOGRAFIA

COLORIFICI POLIGRAFIC F. E. R. T.

INDUSTRIA NACIONAL

Calabria, 197 : Telèfon 461 H. : BARCELONA

TRENCATS

temps i diner, no deveu comprar cap aparell sense visitar abans aquesta casa.

CASA TORRENT - 13, Unió, 13 - BARCELONA

Tingueu sempre present que, els millors aparells del món per al guariment de tota mena d'hèrnia en homes, dones i criatures, són els de la casa TORRENT. Sense traves ni elàstics enfarfegosos de cap mena. No molesten ni embarassen, deixant que hom es mogui lliurement i faci els treballs més durs i pesats, sense la més petita molèstia. Si voleu estalviar salut,

El llibre de més èxit de l'any

Màximes i mals pensaments

Pensa mal i no erraràs
per En Santiago Rusiñol

Preu: 2 ptes.

Edició en paper
de fil, marca
Guarro. Ptes. 5

Don Juan Tenorio

Drama fantástico en verso, de José Zorrilla Ptas. 1 50

El Nuevo Tenorio

Leyenda dramática de José M.ª Bartrina y R. Arus
Pesetas 2'40

Dentro de pocos días aparecerá el libro más popular de España

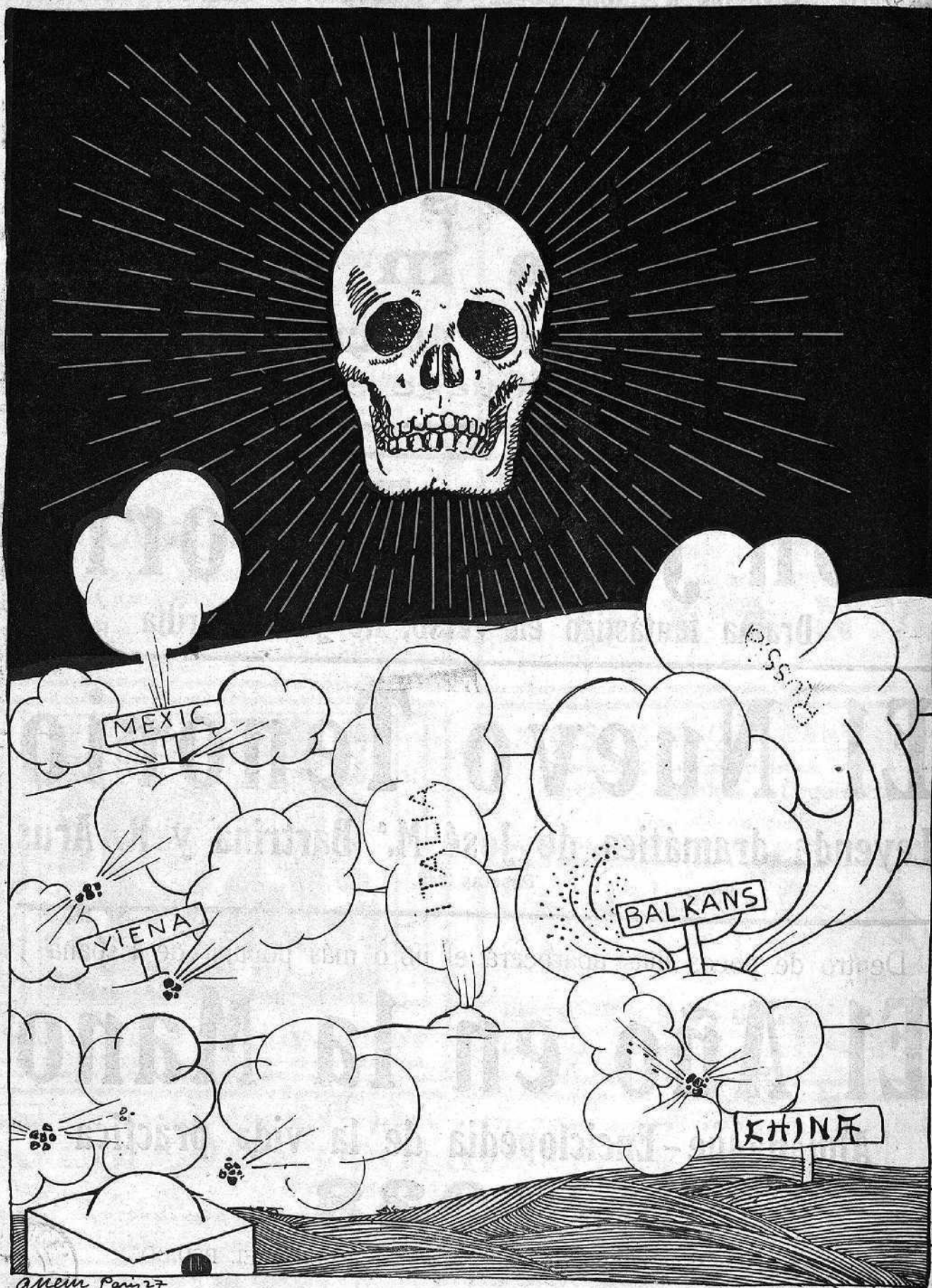
El Año en la Mano

Almanaque - Enciclopedia de la vida práctica

para **1928**

PUEDEN NUESTROS CORRESPONSALES FORMULAR EL PEDIDO

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no es remet, a més, 30 cèntims per a certificat. Als corresponents se'ls atorga rebaixes.

ASTRONOMIA POPULAR

El sol que, desgraciadament, ha lluit més aquest any.